

Η διοίκηση των Τομέων και Ειδικοτήτων της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης: Προβλήματα και προτάσεις

Γεώργιος Τσότσος¹, Μαρία Ευαγγέλου²
geotso55@otenet.gr, mevagg@gmail.com

¹ Δρ Τοπογράφος Μηχανικός, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ12

² Δρ Οικονομολόγος, Εκπαιδευτικός Δ/θμιας Εκπ/σης

Περίληψη. Στο άρθρο αυτό επισημαίνονται οι αδυναμίες του συστήματος διοίκησης και λειτουργίας των Τομέων και Ειδικοτήτων του Επαγγελματικού Λυκείου και των αντίστοιχων εργαστηρίων. Μέσα από μια ιστορική ανασκόπηση του θέματος εξετάζονται οι οργανωτικές δομές που ίσχυσαν στο παρελθόν, εντοπίζονται τα διαχρονικά προβλήματα που ανακύπτουν και προτείνεται η τροποποίηση του σημερινού διοικητικού μοντέλου, με στόχο την ουσιαστική και συνολική εποπτεία θεωρίας και εργαστηρίου και τη βελτίωση της λειτουργίας των εργαστηρίων. Προτείνεται σε κάθε Τομέα του Επαγγελματικού Λυκείου αντίστοιχης επαγγελματικής κατεύθυνσης να υπάρχει ένας Προϊστάμενος, που θα προϊστάται συνολικά του Τομέα. Επίσης, κάθε Ειδικότητα Τομέα να έχει το δικό της εργαστήριο. Το άρθρο επιχειρεί να συμβάλει στην αναδιάρθρωση της οργανωτικής και διοικητικής δομής των σχολικών μονάδων της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, ώστε να ενισχυθεί το επιχειρησιακό τμήμα της, κύριο μέρος του οποίου είναι η διδασκαλία των επαγγελματικών μαθημάτων.

Λέξεις κλειδιά: Τομείς και Ειδικότητες ΕΠΑΛ, Προϊστάμενος, διοίκηση, εργαστήρια.

Εισαγωγή

Στην ελληνική δημόσια Δευτεροβάθμια Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση, από την εποχή δημιουργίας σχολείου ενιαίου τύπου σε όλη τη χώρα, με την συγχώνευση σε αυτά των υπαρχόντων μέχρι τότε διαφόρων τεχνικών σχολών (1977), υπήρξαν κατά καιρούς διάφοροι τύποι σχολείων (Τεχνικά Λύκεια, Επαγγελματικά Λύκεια, Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια κ.λπ.), που απαρτίζονταν από τομείς ή τμήματα συγκεκριμένων επαγγελματικών κατευθύνσεων. Στην παρούσα εργασία αναφερόμαστε περιληπτικά σε αυτούς τους διάφορους τύπους, και συγκρίνουμε μεν τη λειτουργία των εκάστοτε Τομέων στις αντίστοιχες εποχές, αλλά εξετάζουμε κυρίως την σημερινή κατάσταση (2016), με τη λειτουργία ενός μόνο τύπου σχολείου, που λέγεται Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑ.Λ.). Τα προβλήματα που διαπιστώνονται στη λειτουργία αυτού του συγκεκριμένου σημερινού τύπου σχολείου, σε σχέση με τη λειτουργία των επαγγελματικών κατευθύνσεων που αυτός περιλαμβάνει, και που σήμερα λέγονται *Τομείς* και *Ειδικότητες*, είναι διαχρονικά και αφορούν και όλους τους προγενέστερους τύπους σχολείων από το 1985 και μετά. Εφόσον διατηρηθούν οι σημερινές διοικητικές δομές, τα προβλήματα αυτά θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν και σε τυχόν νέους τύπους παρόμοιων σχολείων της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, με διαφορετικές ονομασίες, που ενδεχομένως θα λειτουργήσουν στο άμεσο μέλλον. Συνεπώς, ο όρος «Επαγγελματικό Λύκειο» («ΕΠΑΛ»), που χρησιμοποιείται στην παρούσα εργασία, είναι κατά κάποιον τρόπο συμβατικός και με αυτόν εννοούμε και κάθε άλλο παρόμοιο τύπο σχολείου με παρεμφερή οργανωτική και

λειτουργική δομή που πιθανόν να δημιουργηθεί, όπως για παράδειγμα το Τεχνολογικό Λύκειο, που εξαγγέλθηκε το 2010 αλλά δεν εφαρμόστηκε τελικά. Με άλλα λόγια, επειδή τα προβλήματα λειτουργίας που επισημαίνονται θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν και στο μέλλον, εφόσον δεν υιοθετηθούν οι λύσεις που προτείνουμε ή άλλες λύσεις που να διαφοροποιούν την υπάρχουσα διοικητική δομή, οι προτάσεις μας θεωρούμε ότι θα έχουν διαχρονική ισχύ και σε μελλοντικές καταστάσεις της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και, επομένως, δεν αφορούν μόνο την παρούσα κατάσταση.

Ο σημερινός τύπος σχολείου της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Επαγγελματικό Λύκειο) έχει Τομείς και ειδικότητες που αντιστοιχούν σε επαγγέλματα, ή επαγγελματικές εξειδικεύσεις, ή ομάδες επαγγελμάτων, ή, ακόμα, και σε ομάδες ευρύτερων γνωστικών πεδίων ή γνωστικών αντικειμένων. Αυτοί οι Τομείς και οι Ειδικότητες συνιστούν τις δομικές μονάδες των σχολείων της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, υπήρχαν σε όλους τους προηγούμενους τύπους σχολείων και χωρίς αυτούς δεν νοείται Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση. Παράλληλα (και σε αντιδιαστολή με τους Τομείς αυτούς) συνυπάρχουν και οι Τομείς Εργαστηριακών Κέντρων, που δεν ανήκουν στο ΕΠΑΛ, αλλά στο Εργαστηριακό Κέντρο (Ε.Κ., πρώην Σ.Ε.Κ.), ασχολούνται με τη λειτουργία των εργαστηριακών εγκαταστάσεων και τη διδασκαλία των εργαστηριακών μαθημάτων, και δεν είναι υποσύνολα των Τομέων ΕΠΑΛ, ούτε ταυτίζονται με αυτούς, αλλά αποτελούν διαφορετικές οντότητες και λειτουργούν ανεξάρτητα από αυτούς.

Τα επαγγελματικά μαθήματα ή μαθήματα ειδικότητας της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα διακρίνονται και χαρακτηρίζονται ως:

Θεωρητικά (Θ), που διδάσκονται στη σχολική τάξη.

Εργαστηριακά (Ε), που διδάσκονται κυρίως σε χώρους εργαστηρίων.

Θεωρητικά και Εργαστηριακά (Θ+Ε), ή μικτά μαθήματα, που περιλαμβάνουν θεωρητικές και εργαστηριακές ενότητες στο ίδιο μάθημα.

Σε ένα Σχολικό Συγκρότημα Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης συνυπάρχουν, από το 1985 και μετά, ανεξάρτητα από τις προηγούμενες ονομασίες και διαφορετικές κατά περίπτωση δομές τους, δύο διοικητικές μονάδες - πυλώνες παροχής εκπαίδευσης: τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ) και τα Εργαστηριακά Κέντρα (ΕΚ). Στο ίδιο σχολικό συγκρότημα, η διεξαγωγή των θεωρητικών επαγγελματικών μαθημάτων (ή θεωρητικών μαθημάτων κατεύθυνσης) εποπτεύεται από τα ΕΠΑΛ, μαζί με την διεξαγωγή των μαθημάτων γενικής παιδείας, ενώ τα ΕΚ εποπτεύουν τη διεξαγωγή των εργαστηριακών μαθημάτων. Η διεξαγωγή των μικτών μαθημάτων εποπτεύεται και από τους δύο πυλώνες, ΕΠΑΛ και ΕΚ, με αρμοδιότητα στα θεωρητικά και εργαστηριακά μέρη αντιστοίχως.

Ο διαχωρισμός αυτός θεωρίας και εργαστηρίου, που αποτελεί ελληνική πρωτοτυπία στην Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση, σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, δημιουργεί προβλήματα στη διδασκαλία των μαθημάτων. Ακόμη, όμως, μεγαλύτερα προβλήματα δημιουργούνται από την παράλληλη και ανεξάρτητη ύπαρξη δύο διαφορετικών δομικών μονάδων που έχουν την ίδια ονομασία «Τομέας», εκ των οποίων ο ένας είναι «Τομέας ΕΠΑΛ» και υπάγεται απευθείας στους δύο Διευθυντές ΕΠΑΛ και ΕΚ, χωρίς να προΐσταται κανείς σε αυτή τη συγκεκριμένη δομική μονάδα, και ο άλλος είναι ο «Τομέας ΕΚ», που υπάγεται στον Διευθυντή του ΕΚ και έχει Προϊστάμενο, που λέγεται *Προϊστάμενος Τομέα Ε.Κ.* Η συνύπαρξη αυτή, όπως θα αναλυθεί παρακάτω, προκαλεί επικάλυψη αρμοδιοτήτων, φαινόμενα ανευθυνο-υπευθυνότητας, αποτελεί στοιχείο

πολυπλοκότητας και προκαλεί δυσλειτουργίες και σύγχυση στη λειτουργία των επαγγελματικών κατευθύνσεων - Τομέων. Η κατάσταση αυτή δεν φαίνεται να προβληματίζει ιδιαίτερα τους εκπαιδευτικούς και ιθύνοντες της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. Ανάμεσα στους λόγους της αδιαφορίας για το ζήτημα αυτό είναι η πολυετής (υπερτριακονταετής) ισχύς των θεσμών αυτών, που οδηγούν σε συνήθεια, η άγνοια εκ μέρους των περισσότερων εκπαιδευτικών του γεγονότος ότι υπήρξαν καταστάσεις καλύτερες από την παρούσα στο συγκεκριμένο θέμα, εφόσον αυτοί δεν έζησαν την προ του 1985 κατάσταση, αλλά και ο γενικότερος εθισμός στην αποδοχή της πολυπλοκότητας στη διοίκηση και λειτουργία του ελληνικού Δημοσίου.

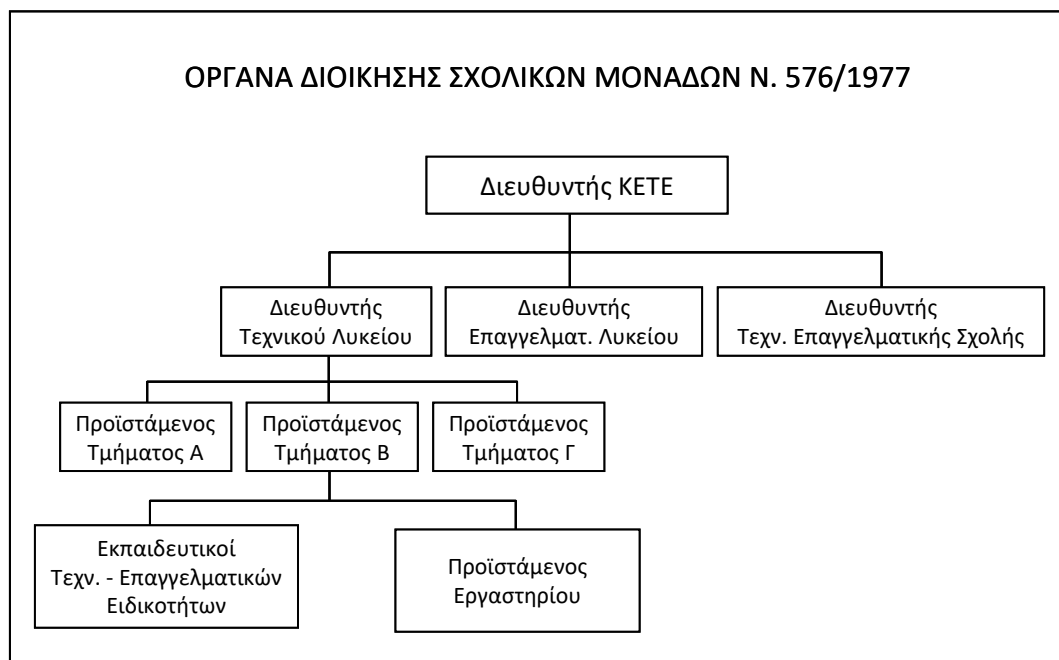
Θεωρούμε ότι με κατάλληλες τροποποιήσεις του νομοθετικού πλαισίου μπορεί να υπάρξουν βελτιώσεις στη λειτουργία των ΕΠΑΛ και ειδικότερα στη διδασκαλία των επαγγελματικών μαθημάτων κατεύθυνσης, θεωρητικών και εργαστηριακών, μέσα από ένα νέο διοικητικό μοντέλο, με το οποίο ο Τομέας ΕΠΑΛ θα αποκτήσει διοικητική αυτονομία, με στόχο τη συνολική εποπτεία του Τομέα. Η πρόταση αυτή παρουσιάζεται πιο κάτω με τη μορφή οργανωτικών σχημάτων, είναι ανεξάρτητη από την υπόλοιπη δομή του Επαγγελματικού Λυκείου και τις τυχόν αλλαγές σε αυτή, και διευκολύνει την αξιοποίηση του Σχολικού Συμβούλου συνδέοντάς τον με τους εκπαιδευτικούς της ειδικότητάς του.

Προς το σκοπό αυτό, είναι απαραίτητη η ιστορική αναδρομή στα προγενέστερα οργανωτικά - διοικητικά σχήματα της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, για την ανίχνευση των αιτίων των προβλημάτων και δυσλειτουργιών, και ακόμα επειδή σε προηγούμενα σχήματα εντοπίζονται κατάλληλα εργαλεία προς χρήση για τη βελτίωση των σημερινών δομών.

Παλαιότερη νομοθεσία για τη διοίκηση των Τομέων

Σύμφωνα με την παλαιότερη νομοθεσία για την Δημόσια Δευτεροβάθμια Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση, από την εποχή δημιουργίας της (Ν. 576/1977) μέχρι το 1985, βασική σχολική μονάδα ήταν το Κ.Ε.Τ.Ε. (Κέντρο Επαγγελματικής Τεχνικής Εκπαίδευσης). Το ΚΕΤΕ περιείχε τρία είδη σχολείων: Τεχνικό Λύκειο, Επαγγελματικό Λύκειο και Σχολή Νέου Τύπου, η οποία αργότερα μετονομάστηκε σε Τεχνική Επαγγελματική σχολή (Τ.Ε.Σ.). Σε κάθε Τεχνικό και Επαγγελματικό Λύκειο και Τεχνική Επαγγελματική Σχολή, υπήρχε ένας *Προϊστάμενος* για κάθε Τομέα, π.χ. Προϊστάμενος Μηχανολογικού Τομέα, Προϊστάμενος Ηλεκτρολογικού Τομέα, ο οποίος στην ιεραρχική κλίμακα βρισκόταν αμέσως κάτω από τον Διευθυντή του Τεχνικού ή Επαγγελματικού Λυκείου, και είχε περίπου το ρόλο του σημερινού Υποδιευθυντή της σχολικής μονάδας. Για την ακρίβεια, ενώ στο άρθρο 11 του Ν. 576/1977 αναφερόταν ότι το Τεχνικό Λύκειο περιλαμβάνει 6 *Τομείς* με 23 *τμήματα ειδικοτήτων* (χρησιμοποιείται η ορολογία της νομοθεσίας) και το Επαγγελματικό Λύκειο περιλαμβάνει 3 *Τομείς* με 15 *τμήματα ειδικοτήτων*, στο άρθρο 17 του ίδιου Ν. 576/1977 αναφερόταν ο όρος *Τμήμα* Τεχνικού και Επαγγελματικού Λυκείου στο οποίο προϊστάται εκπαιδευτικός (Ζάχαρης, 1981: 344, 400). Οι Τομείς και τα τμήματα Ειδικοτήτων αποτελούν έκτοτε τις βασικές δομικές μονάδες όλων των μετέπειτα σχολών της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Κωτσίκης, 1993: 148). Ο εκπαιδευτικός που προϊστάτο του Τομέα ονομαζόταν *Προϊστάμενος Τμήματος* αλλά διοικούσε τον Τομέα στο σύνολό του, σε θέματα και εργαστηρίου και θεωρίας, και αντιπροσώπευε τους καθηγητές της ειδικότητάς του στη Διεύθυνση του σχολείου και αντιστρόφως. Τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες των Προϊσταμένων ορίστηκαν με την υπουργική απόφαση 43806/12-4-1978

(Ζάχαρης, 1981: 441). Κάτω από τον Προϊστάμενο Τμήματος (κατ' ουσίαν Προϊστάμενο του Τομέα) βρισκόταν, ιεραρχικά, οι καθηγητές της αντίστοιχης ειδικότητας και ο υπεύθυνος εργαστηρίου, κατά το ακόλουθο σχήμα 1.

Σχήμα 1. Σχηματικό οργανόγραμμα διοίκησης σχολικών μονάδων Δευτεροβάθμιας Τεχνικής - Επαγγελματικής Εκπαίδευσης κατά τον Ν. 576/1977

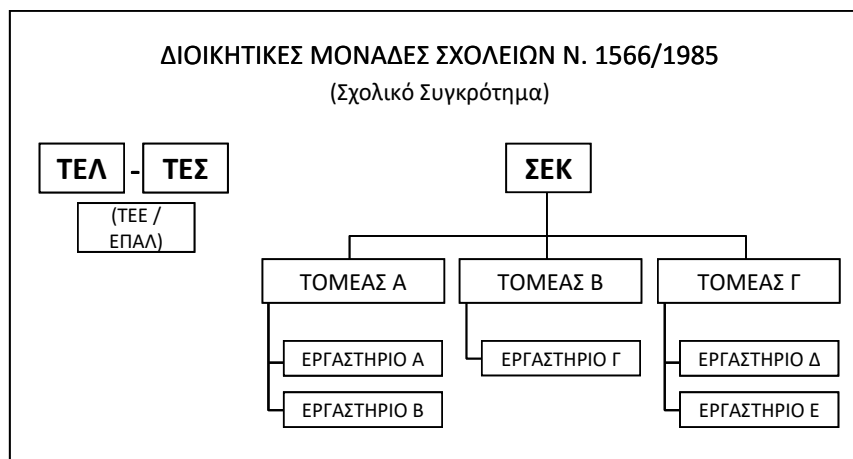
Η κατάργηση αυτού του Προϊσταμένου Τμήματος (ή Τομέα) με τον Ν. 1566/85 σήμανε την υποβάθμιση της παρεχόμενης τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης στα κατά καιρούς σχολεία της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης: στο ΤΕΛ - ΤΕΣ (μέχρι το 1998) και στα μετέπειτα ΤΕΕ (1998-2006), ΕΠΑΛ - ΕΠΑΣ (2006-2013), και ΕΠΑΛ (μετά το 2013), αφού η Πολιτεία δεν αναγνώριζε, δια της κατάργησης του Προϊσταμένου Τομέα, την ύπαρξη ιδιαιτεροτήτων μεταξύ των Τομέων, την εσωτερική ενότητα στον Τομέα (ύπαρξη εκπαιδευτικών της ίδιας τεχνικής ειδικότητας), ή έμοιαζε να μην ενδιαφέρεται γι αυτές τις ιδιαιτερότητες, εφόσον ο θεσμός του Τομέα διατηρήθηκε, αλλά ο επικεφαλής Προϊστάμενος καταργήθηκε.

Η διοίκηση των Τομέων Σχολικών Εργαστηριακών Κέντρων (ΣΕΚ - ΕΚ)

Με τον Ν. 1566/85 δημιουργήθηκαν ως διοικητικές σχολικές μονάδες τα Τ.Ε.Λ. (Τεχνικό - Επαγγελματικό Λύκειο), Τ.Ε.Σ. (Τεχνική - Επαγγελματική Σχολή) και τα Σ.Ε.Κ. (Σχολικά Εργαστηριακά Κέντρα). Τα Σ.Ε.Κ. εξυπηρετούσαν τις εργαστηριακές ανάγκες όχι μόνο των τεχνικών σχολείων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΤΕΛ - ΤΕΣ) του σχολικού συγκροτήματος, αλλά και των εκτός Δευτεροβάθμιας ευρισκομένων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και αυτός ήταν ένας από τους λόγους δημιουργίας τους. Έτσι, από το 1985 και μετά, τα ΣΕΚ ανέλαβαν την λειτουργία και διοίκηση του εργαστηριακού μέρους των μαθημάτων. Με την Υπουργική Απόφαση Γ2/6098/13-11-2001 τροποποιήθηκαν ορισμένα στοιχεία της λειτουργίας των ΣΕΚ. Ως σχολική μονάδα και δομή λειτουργίας, τα ΣΕΚ παρέμειναν περίπου ως είχαν από το 1985 μέχρι σήμερα (2016), παρά τις διαδοχικές μετατροπές των ΤΕΛ και ΤΕΣ σε ΤΕΕ (Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια)

το 1998 (Ν. 2640/1998), αργότερα σε ΕΠΑ.Λ. (Επαγγελματικά Λύκεια) και ΕΠΑ.Σ. (Επαγγελματικές Σχολές) (Ν.3475/2006) και πιο πρόσφατα (2013) μόνο σε ΕΠΑΛ (Ν. 4186/2013). Δηλαδή από το 2001, και παρά την έκδοση και εφαρμογή τριών Νόμων που άλλαξαν σε ουσιαστικό βαθμό την Δευτεροβάθμια Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση (Ν. 2640/1998, Ν. 3475/2006 και Ν. 4186/2013), η διοίκηση και λειτουργία των εργαστηρίων και επομένως και των εργαστηριακών μαθημάτων δεν άλλαξε, παρόλο που, σύμφωνα με τους Νόμους του 1998, του 2006 και του 2013, άλλαξαν Τομείς, Ειδικότητες και μαθήματα σε σημαντικό βαθμό.

Τα ΣΕΚ με τον Ν. 4186/2013 μετονομάστηκαν σε Ε.Κ. (Εργαστηριακά Κέντρα), εξαιτίας της ταυτόχρονης δημιουργίας των μεταγυμνασιακών Ι.Ε.Κ., τα οποία ονομάστηκαν Σ.Ε.Κ. (Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης) και, επομένως, ο όρος Σ.Ε.Κ. δεν θα μπορούσε να χρησιμοποιείται πλέον με την ίδια έννοια. Στο εξής, στην παρούσα εργασία, με τον όρο ΣΕΚ θα δηλώνονται τα πρώην Σχολικά Εργαστηριακά Κέντρα, σημερινά Ε.Κ. και όχι οι Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης. Παρόλα ταύτα χρησιμοποιούμε εδώ γι αυτά την διπλή ονομασία ΣΕΚ (ΕΚ) επειδή οι καταστάσεις στις οποίες αναφερόμαστε δημιουργήθηκαν με την σύσταση των ΣΕΚ το 1985 και εξακολουθούν να υπάρχουν και με την αλλαγή ονομασίας των ΣΕΚ σε ΕΚ μέχρι και σήμερα. Στα ΣΕΚ (ΕΚ) υπάγονται, μέχρι και σήμερα, οι Τομείς ΣΕΚ (ΕΚ), οι οποίοι είναι διοικητικές μονάδες εντός του ΣΕΚ (ΕΚ). Σύμφωνα με τη νομοθεσία του 1985, κάθε Τομέας ΣΕΚ (ΕΚ) περιλαμβάνει ένα ή περισσότερα εργαστήρια, που μπορεί να ανήκουν σε διαφορετικούς Τομείς του Τεχνικού Επαγγελματικού Λυκείου (αργότερα ΤΕΕ και μετά το 2006 ΕΠΑΛ). Ο Τομέας ΣΕΚ (ΕΚ) αποτελεί διοικητική μονάδα και όχι επιχειρησιακή εφόσον δεν αντιστοιχεί με τον Τομέα ΕΠΑΛ, αλλά μπορεί να εμπεριέχει εργαστήρια διαφορετικών Τομέων, κατά το παρακάτω σχήμα 2.

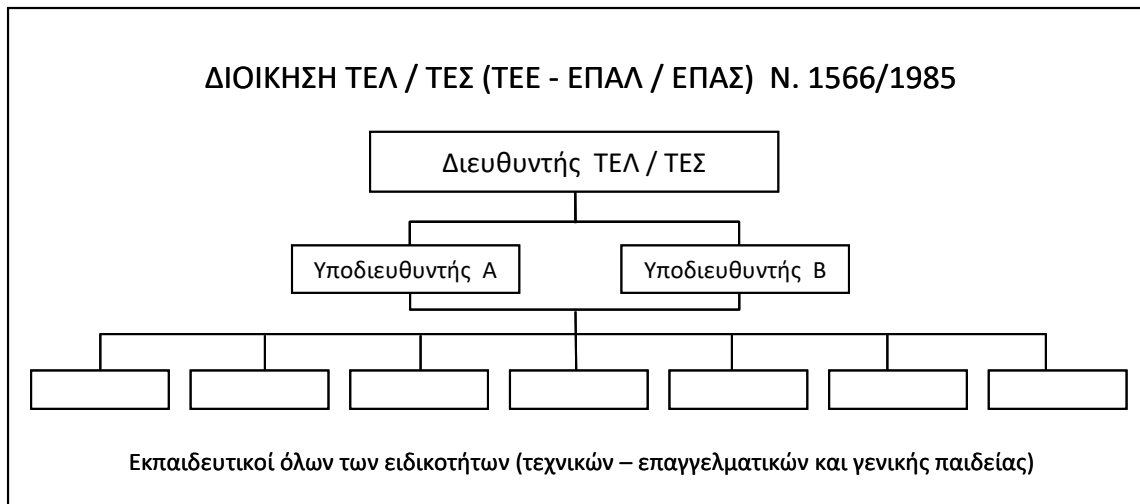

Σχήμα 2. Ενδεικτικό οργανόγραμμα συγκρότησης σχολικών μονάδων Δευτεροβάθμιας Τεχνικής - Επαγγελματικής Εκπαίδευσης κατά τον Ν. 1566/1985: Τα θεωρητικά μαθήματα εποπτεύονται από το ΤΕΛ (μετέπειτα ΤΕΕ και αργότερα ΕΠΑΛ) και τα εργαστηριακά από το ΣΕΚ (μετέπειτα ΕΚ)

Επομένως, κατά τον Ν. 1566/1985, που είναι ακόμη και σήμερα ο βασικός εν πολλοίς για την Δευτεροβάθμια Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση Νόμος, θεσμοθετήθηκε επίσημα, οριστικοποιήθηκε και εξακολουθεί να ισχύει, ο διαχωρισμός θεωρίας και εργαστηρίου.

Με τον Ν. 1566/85, οι εκπαιδευτικοί των ΤΕΛ, ΤΕΣ, αργότερα ΤΕΕ, μετέπειτα ΕΠΑΛ - ΕΠΑΣ (μέχρι την κατάργηση των ΕΠΑΣ το 2013) και σήμερα μόνον ΕΠΑΛ, υπάγονται απευθείας

στους Διευθυντές και Υποδιευθυντές, χωρίς να ομαδοποιούνται σε ομάδες εκπαιδευτικών της ίδιας Ειδικότητας (ομοειδών κλάδων και ειδικοτήτων εκπαιδευτικών), ή του ίδιου Τομέα, με αποτέλεσμα οι εκπαιδευτικοί ενός Τομέα να μην εκπροσωπούνται στο σύνολό τους προς τον Διευθυντή του Σχολείου, και ο Τομέας να μένει ακέφαλος, χωρίς διοίκηση, όπως δείχνει το παρακάτω σχήμα 3. Στο σύνολό τους, οι εκπαιδευτικοί δεν διακρίνονται σε εκπαιδευτικούς γενικών ειδικοτήτων (γενικής παιδείας) και εκπαιδευτικούς τεχνικών - επαγγελματικών ειδικοτήτων, αλλά αντιμετωπίζονται από την ηγεσία του σχολείου (διευθυντές και υποδιευθυντές) ως ένα ενιαίο σώμα εκπαιδευτικών, χωρίς διαχωρισμούς ανάλογα με τον Τομέα, συνεπώς και την επαγγελματική κατεύθυνση την οποία υπηρετούν.

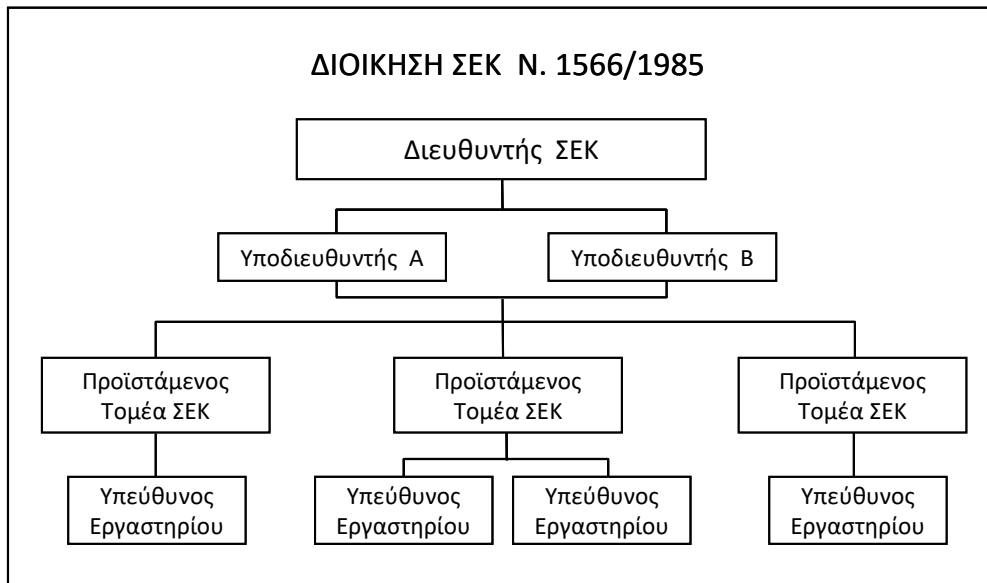

Σχήμα 3. Οργανόγραμμα διοίκησης Τεχνικών - Επαγγελματικών Λυκείων (ΤΕΛ) και Τεχνικών Επαγγελματικών Σχολών (ΤΕΣ) κατά τον Ν. 1566/1985 (και μετέπειτα ΤΕΕ και ΕΠΑΛ/ ΕΠΑΣ)

Για παράδειγμα, οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν τα μαθήματα ειδικότητας του Μηχανολογικού Τομέα, που είναι και της ίδιας ειδικότητας, δηλαδή Μηχανολόγοι ΠΕ12, ΠΕ17, ΠΕ18, ΤΕ01, δεν αντιμετωπίζονται ως ιδιαίτερη ομάδα σε σχέση με άλλους εκπαιδευτικούς άλλων Τομέων και Ειδικοτήτων του ίδιου σχολείου (Ηλεκτρολόγους, Οικονομολόγους, Γεωπόνους, κ.ά.), και σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς των μαθημάτων γενικής παιδείας (Θεολόγους, Φιλολόγους, Μαθηματικούς, Φυσικούς κ.ά.), με αποτέλεσμα, σε πολλές περιπτώσεις, να μην αναγνωρίζονται (ούτε καν να γίνονται αντιληπτά και κατανοητά) τα επιμέρους ιδιαίτερα προβλήματα και οι ανάγκες κάθε Τομέα σε θέματα μαθημάτων θεωρίας και συνεπώς να μην αντιμετωπίζονται. Επιπλέον, υπάρχουν εργαστήρια τα οποία ανήκουν στα ΕΠΑΛ και όχι στα ΕΚ, και τα οποία μοιραία διοικούνται τυπικά απευθείας από τον Διευθυντή του ΕΠΑΛ, χωρίς την ιδιαίτερη ευθύνη κάποιου εκπαιδευτικού του αντίστοιχου Τομέα σχετικού με το γνωστικό αντικείμενο του εργαστηρίου, ο οποίος να γνωρίζει τα θέματα εξοπλισμού και λειτουργίας του, όπως γινόταν με τον Προϊστάμενο Τομέα πριν το 1985. Συνεπώς, εμφανίζεται και το παράδοξο φαινόμενο το ΕΠΑΛ (και νωρίτερα το ΤΕΛ - ΤΕΕ) να μην εποπτεύει μόνο τη διεξαγωγή των θεωρητικών επαγγελματικών μαθημάτων, αλλά και εργαστηριακών, εφόσον αυτά γίνονται σε εργαστήριο του ΕΠΑΛ και όχι του ΣΕΚ (ΕΚ). Για τους λόγους αυτούς, και όχι μόνο αυτούς αλλά και ποικίλους άλλους συναφείς, η πολυπλοκότητα, οι επικαλύψεις, οι συναρμοδιότητες και η σύγχυση αποτελούν μόνιμες αιτίες προστριβών ανάμεσα σε Διευθυντές ΕΠΑΛ (ΤΕΛ - ΤΕΕ) και ΣΕΚ (ΕΚ), οι οποίες ενδημούν σε όλο τον χώρο της

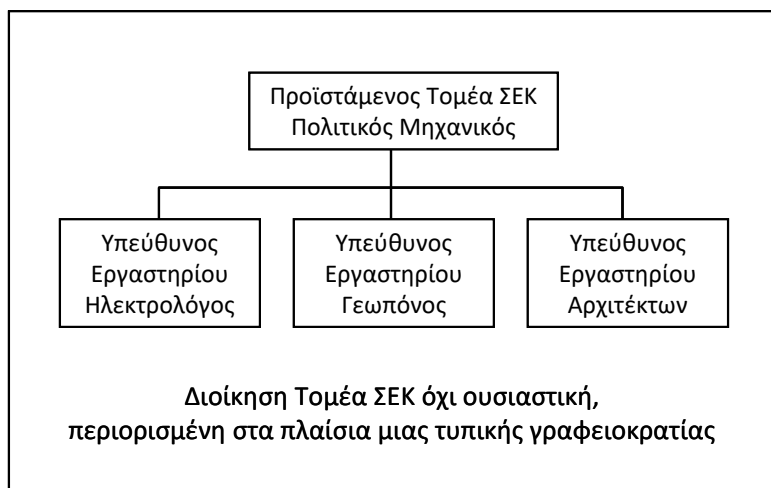
ελληνικής Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης κατά την τελευταία τριακονταετία και αποτελούν κοινό τόπο σε όσους εκπαιδευτικούς υπηρετούν στα σχολεία αυτά.

Κατά τον ισχύοντα από το 1985 Νόμο, στο διοικητικό σχήμα του ΣΕΚ υπάρχουν οι Προϊστάμενοι Τομέα ΣΕΚ (και όχι απλώς Προϊστάμενοι Τομέα), στους οποίους μπορεί να υπάγονται περισσότερα από ένα εργαστήρια διαφορετικών Τομέων του ΕΠΑΛ, δηλαδή διαφορετικών αντίστοιχων επαγγελματικών κατευθύνσεων, κατά το ακόλουθο σχήμα 4.

Σχήμα 4. Οργανόγραμμα διοίκησης Σχολικών Εργαστηριακών Κέντρων (ΣΕΚ) κατά τον Ν. 1566/1985 (και μετά το 2013 Εργαστηριακών Κέντρων - ΕΚ)

Κατά τον τρόπο αυτό, παρουσιάζεται το ανεπίτρεπτο φαινόμενο ο Προϊστάμενος Τομέα ΣΕΚ να διοικεί εργαστήρια άσχετα με την ειδικότητά του, ένας π.χ. Πολιτικός Μηχανικός να είναι Προϊστάμενος ενός Τομέα ΣΕΚ στον οποίο υπάγονται μαζί τα εργαστήρια των Ηλεκτρολόγων, Γεωπόνων και Δομικών (Κτιριακών), εργαστήρια άσχετα μεταξύ τους από άποψη γνωστικού αντικείμενου και με πλήθος ιδιαιτερότητες που τα διαφοροποιούν μεταξύ τους. Υπάρχουν, βέβαια και περιπτώσεις κατά τις οποίες ένας Προϊστάμενος Τομέα ΣΕΚ (ΕΚ) εποπτεύει μόνο εργαστήρια της ειδικότητάς του, αυτό όμως δεν προβλέπεται αναγκαστικά από την νομοθεσία, αλλά συμβαίνει για τυχαίους λόγους. Από το γεγονός αυτό καταδεικνύεται ότι ο τομέας ΣΕΚ (ΕΚ) είναι καθαρά διοικητική μονάδα γενικών καθηκόντων. Η δυσλειτουργία αυτή απεικονίζεται παραστατικά στο σχήμα 5, που αναπαριστά τη συνηθέστερα απαντώμενη κατάσταση, κατά την οποία ένας Προϊστάμενος Τομέα ΣΕΚ (ΕΚ) προϊσταται εργαστηρίων ασχέτων με τον κλάδο και την ειδικότητά του.

Σχήμα 5. Παράδειγμα δυσλειτουργίας στην διοίκηση Τομέα ΣΕΚ (μετέπειτα ΕΚ)

Στις περιπτώσεις αυτές ο Προϊστάμενος Τομέα δεν έχει την παραμικρή ιδέα για τα εργαστήρια των Ηλεκτρολόγων και Γεωπόνων, των οποίων όμως κατά τον νόμο προΐσταται, πιθανότατα δε, να μην ενδιαφέρεται για τα εργαστήρια αυτά όσο θα ενδιαφέρεται για το εργαστήριο της δικής του ειδικότητας. Το αποτέλεσμα αυτής της συγκεκριμένης αβελτηρίας του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου, είναι ότι, σε πολλές περιπτώσεις, ο Προϊστάμενος Τομέα ΣΕΚ δεν μπορεί να ασκήσει ουσιαστικά διοικητικά καθήκοντα σε θέματα υποδομής και λειτουργίας του εργαστηρίου, παρά μόνον στο πλαίσιο μιας τυπικής γραφειοκρατίας. Το κενό αυτό δεν μπορεί να καλύψει ούτε ο Υπεύθυνος Εργαστηρίου, επειδή η αρμοδιότητά του αφορά μόνο τη φύλαξη και συντήρηση της υλικοτεχνικής υποδομής και του εξοπλισμού του εργαστηρίου και όχι τη χρήση αυτής της υποδομής και τη λειτουργία του εργαστηρίου, που γίνονται από όλους τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν εργαστηριακά μαθήματα του συγκεκριμένου Τομέα, ούτε και την αγορά υλικών και εξοπλισμού, που γίνεται από τη Διεύθυνση του ΣΕΚ (ΕΚ). (Κατά το καθηκοντολόγιο, αρ. πρωτ. 95978/Δ4/17-06-2015 / Γενική Δνση Σπουδών Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπ/σης / Δνση Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπ/σης / Τμ. Β' / Υ.ΠΑΙ.ΠΟ.Θ.).

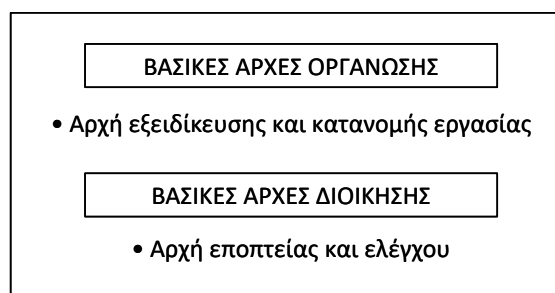
Έτσι, παρουσιάζεται το φαινόμενο ύπαρξης εκπαιδευτικών οντοτήτων με το ίδιο όνομα, αλλά διαφορετικό περιεχόμενο: *Τομέας στο ΕΠΑΛ* αφενός και *Τομέας στο ΣΕΚ (ΕΚ)* αφετέρου, *Εργαστήριο ως χώρος με εξοπλισμό και ως μάθημα* ή ως σύνολο εργαστηριακών μαθημάτων αφενός, *Εργαστήριο ΣΕΚ (ΕΚ)* που δεν συμπίπτει με το σύνολο των εργαστηριακών μαθημάτων αλλά ορίζεται με βάση τη νομοθεσία αφετέρου, δηλαδή την ύπαρξη συγκεκριμένου αριθμού εργαστηριακών ωρών, πράγματα που συνιστούν αντιφάσεις και προκαλούν σύγχυση (σχήμα 6). Έτσι, για παράδειγμα, όταν ένας Τομέας ΕΠΑΛ δεν περιλαμβάνει στο ωρολόγιο πρόγραμμά του ικανό αριθμό εργαστηριακών ωρών, δεν θεωρείται ότι έχει δικό του εργαστήριο ΣΕΚ (ΕΚ). Με άλλα λόγια, μπορούν να γίνονται εργαστηριακά μαθήματα σε χώρους με εξοπλισμό, αλλά χωρίς να υπάρχει επίσημα εργαστήριο στο ΣΕΚ (ΕΚ). Επομένως η νομοθεσία αποδέχεται ότι για την ίδια ειδικότητα και τα ίδια μαθήματα *υπάρχει εργαστήριο* και ταυτόχρονα ότι *δεν υπάρχει εργαστήριο* (αρ. πρωτ. 95978/Δ4/17-06-2015/Γενική Δνση Σπουδών Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπ/σης / Δνση Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπ/σης / Τμ. Β' / Υ.ΠΑΙ.ΠΟ.Θ., άρθρο 12, παράγρ. 1 και 2). Ένα από τα αποτελέσματα αυτού του τραγελαφικού φαινομένου είναι ότι καταβάλλεται μέριμνα από τους συντάκτες των κατά καιρούς ωρολογίων προγραμμάτων ΤΕΛ, ΤΕΕ, ΕΠΑΛ

κλπ. του Υπ. Παιδείας να συμπεριλάβουν στα ωρολόγια προγράμματα των αντίστοιχων Τομέων ΤΕΛ, ΤΕΕ, ΕΠΑΛ ικανό αριθμό εργαστηριακών ωρών ώστε «να υπάρχει εργαστήριο», διότι χωρίς τον αριθμό αυτό δεν θα υπάρχει Εργαστήριο ΣΕΚ (ΕΚ), άρα δεν θα υπάρχει και αντίστοιχη μέριμνα. Δηλαδή τα ωρολόγια προγράμματα υπαγορεύονται από νομοθετικές - γραφειοκρατικές δεσμεύσεις και όχι από τις εκπαιδευτικές ανάγκες και η Πολιτεία εμφανίζεται να αυτοδεσμεύεται από το δικό της νομοθετικό πλαίσιο.

Αντιφάσεις και συγχύσεις στη δομή των ΕΠΑΛ - ΣΕΚ (ΕΚ)	
Τομέας ΕΠΑΛ και Τομέας (ΣΕΚ) ΕΚ	Εργαστήριο και «Εργαστήριο ΣΕΚ (ΕΚ)»
ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΑΛ Αντιστοιχεί σε επάγγελμα ή σε ευρύτερο τεχνικό - επαγγελματικό γνωστικό αντικείμενο και συγκροτείται από τάξεις και μαθητές που φοιτούν στον Τομέα.	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ Χώρος με εξοπλισμό όπου διεξάγονται τα εργαστηριακά μαθήματα Τομέα - Ειδικότητας
ΤΟΜΕΑΣ ΣΕΚ (ΕΚ) Διοικητική μονάδα του ΣΕΚ (ΕΚ), του οποίου η ύπαρξη εξαρτάται από παραμέτρους που καθορίζονται από τη νομοθεσία περί Ε.Κ. και αποτελείται από αριθμό πιθανώς ετερόκλητων εργαστηρίων ΣΕΚ (ΕΚ)	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΕΚ (ΕΚ) Δομική μονάδα του ΣΕΚ (ΕΚ) με διοικητικό αποκλειστικά χαρακτήρα που η ύπαρξη της εξαρτάται από τον αριθμό ωρών εργαστηριακών μαθημάτων

Σχήμα 6. Εντοπισμός αντιφάσεων και συγχύσεων στην οργανωτική δομή των ΕΠΑΛ και ΣΕΚ (ΕΚ):
 Δύο ειδών Τομείς και δύο ειδών Εργαστήρια (ίδιες ονομασίες, διαφορετικές έννοιες)

Το νομοθετικό πλαίσιο των Σχολικών Εργαστηριακών Κέντρων (ΣΕΚ), σημερινών Εργαστηριακών Κέντρων (ΕΚ), παρέμεινε σχεδόν αναλλοίωτο και στις επόμενες νομοθετικές ρυθμίσεις και τροποποιήσεις (βλ. και Σαΐτης, 2005α: 499). Με το σημερινό οργανωτικό σχήμα της διοίκησης του Εργαστηριακού Κέντρου (ΕΚ), που είναι ακριβώς το ίδιο με αυτό του προηγούμενου ΣΕΚ, καταστρατηγούνται δύο βασικές αρχές οργάνωσης και διοίκησης, απαραίτητες για τη λειτουργία κάθε επαγγελματικής μονάδας (σχ. 7):

Σχήμα 7. Βασικές αρχές οργάνωσης και διοίκησης που καταστρατηγούνται με το νομοθετικό πλαίσιο διοίκησης των ΣΕΚ (ΕΚ)

Η πρώτη είναι μία από τις βασικές αρχές οργάνωσης, που είναι η *αρχή εξειδίκευσης και κατανομής της εργασίας* (Ζάχαρης, 1981: 283, επίσης Σαϊτής, 2005α: 38 και 2005β: 33): Η εργασία των Διευθυντών και Υποδιευθυντών ΕΚ, που είναι διοικητικοί προϊστάμενοι στο ΕΚ, δεν εξειδικεύεται και δεν κατανέμεται περαιτέρω σε ειδικούς κάθε Τομέα αντίστοιχης επαγγελματικής κατεύθυνσης, αλλά κατανέμεται στους Προϊσταμένους Τομέα ΕΚ, οι οποίοι ασκούν και αυτοί καθήκοντα μόνον διοικητικά, στο πλαίσιο μιας τυπικής γραφειοκρατίας, όπως οι Διευθυντές - Υποδιευθυντές ΕΚ. Παράλληλα, στο ΕΠΑΛ καταστρατηγείται η *αρχή της κατανομής της εξουσίας και των επί μέρους ευθυνών* (Ζάχαρης, 1981: 286), συναφής με την προηγούμενη αρχή, εφόσον η εξουσία του Διευθυντή ΕΠΑΛ κατανέμεται κατακόρυφα προς τα κάτω στον Υποδιευθυντή και δεν επιμερίζεται ακολούθως στους Τομείς ΕΠΑΛ, αλλά διαχέεται προς το σύνολο των εκπαιδευτικών γενικών μαθημάτων και επαγγελματικών μαθημάτων από κοινού και συλλήβδην. Με το ισχύον σύστημα, τόσο στο ΕΠΑΛ όσο και στο ΕΚ δεν υπάρχει η θεωρούμενη ως αυτονόητη οργάνωση της εργασίας κατά τμήματα, η λεγόμενη *τμηματοποίηση της εργασίας* (departmentation) και μάλιστα κατά ομάδες συναφών δραστηριοτήτων (Φαναριώτης, 1993: 252).

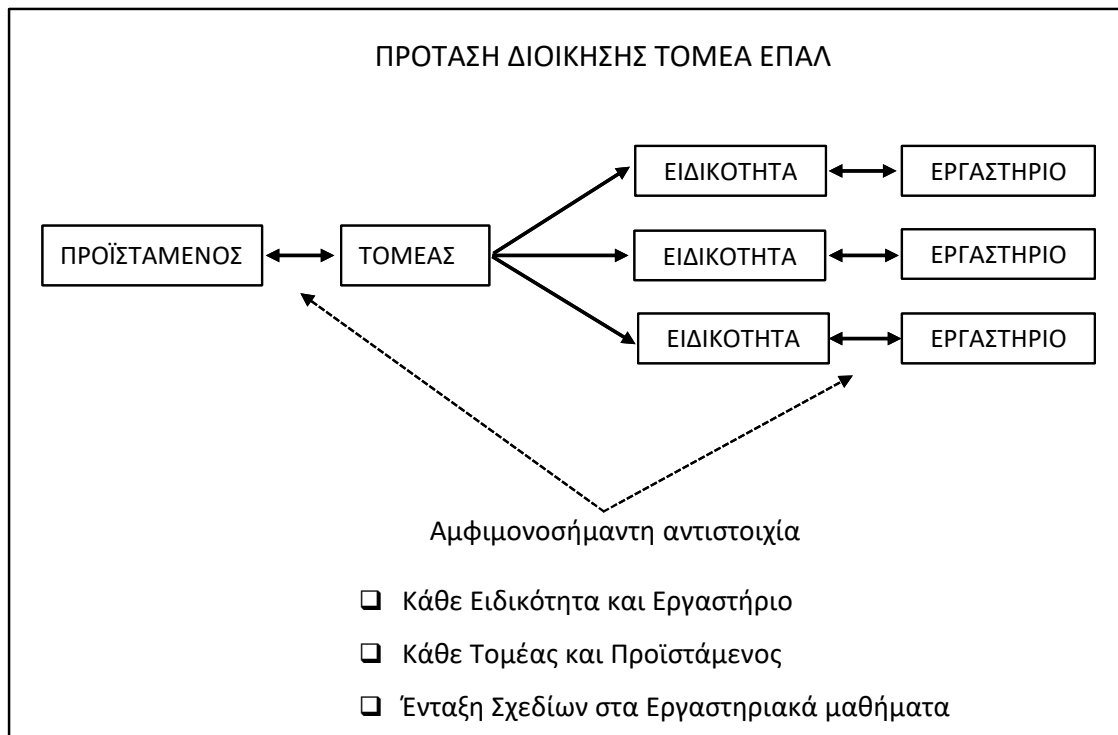
Η δεύτερη είναι μία από τις βασικές αρχές διοίκησης, η *αρχή της εποπτείας και ελέγχου* (Ζάχαρης, 1981: 304, Κατσαρός, 2008: 86). Ο Προϊστάμενος Τομέα ΕΚ, όταν προϊσταται εργαστηρίων που ανήκουν σε άλλους επαγγελματικούς Τομείς από τον δικό του (όπως στο παράδειγμα που προαναφέραμε), δεν γνωρίζει το αντικείμενο αυτό και, επομένως, δεν μπορεί να εποπτεύσει και να ελέγξει την εργασία των καθηγητών, σε σχέση με τη λειτουργία του εργαστηρίου (χειρισμός οργάνων, μηχανημάτων, εργαλείων, συντήρηση, ανάγκες εξοπλισμού κλπ.), τόσο των Υπεύθυνων εργαστηρίου, όσο και των διδασκόντων τα εργαστηριακά μαθήματα, οι οποίοι υπάγονται σε αυτόν. Μπορεί να δέχεται ή να απορρίπτει τις εισηγήσεις τους για τις ανάγκες της υλικοτεχνικής υποδομής και τη λειτουργία του εργαστηρίου τους, αλλά και για πολλά άλλα λειτουργικά θέματα, χωρίς να γνωρίζει περί τίνος ακριβώς πρόκειται, εφόσον είναι άσχετος με το γνωστικό αντικείμενο που διδάσκεται στο εργαστήριο.

Πρόταση : Ένας Προϊστάμενος σε κάθε Τομέα ΕΠΑΛ

Για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που προαναφέραμε, θα πρέπει να καταργηθούν οι Προϊστάμενοι Τομέα ΕΚ, οι οποίοι δεν μπορούν να προσφέρουν ουσιαστικό έργο. Αντί αυτών, προτείνουμε, σε κάθε Τομέα του Επαγγελματικού Λυκείου (ΕΠΑΛ) να υπάρχει ένας Προϊστάμενος που θα προϊσταται συνολικά του Τομέα, και σε θέματα θεωρίας και σε θέματα εργαστηρίου, κατά την αρχή της *ιεράρχησης των θέσεων* (Ζάχαρης 1981: 290), ώστε να πάψει να κατανέμεται η εποπτεία από τον Διευθυντή κατευθείαν προς τους εκπαιδευτικούς του Τομέα, χωρίς ενδιαμέσση μεσολάβηση, αλλά και για να σταματήσει και ο ανεπίτρεπτος κατά την άποψή μας, διαχωρισμός εργαστηρίου και θεωρίας. Εξ άλλου, η *ομαδοποίηση των δραστηριοτήτων* των εκπαιδευτικών του ΕΠΑΛ (εν προκειμένω κατά Τομέα) αποτελεί βασική αρχή οργάνωσης της εκπαίδευσης (Σαϊτής, 2005α: 35) και μάλιστα η *τμηματοποίηση βάσει των λειτουργιών ή κατά προϊόν* (Σαϊτής, 2005α: 159), που εν προκειμένω είναι το κοινό γνωστικό αντικείμενο και η κοινή επαγγελματική κατεύθυνση. Η τμηματοποίηση των λειτουργιών αποτελεί γενικότερη βασική αρχή οργάνωσης (Νότης, Αρ., Νότης, Άγγ., Καμαρινός, Καλογεράκου & Καμπάσης, 2013: 120), ενώ, εξ άλλου, η *διοίκηση με προσανατολισμό στην ομάδα* (εν προκειμένω ομάδες αποτελούν οι εκπαιδευτικοί

ομοειδών ειδικοτήτων των Τομέων ΕΠΑΛ) θεωρείται προτιμότερη από τη *διοίκηση με προσανατολισμό στο άτομο* (Ζευγαρίδης & Σταματιάδης, 1997: 77).

Με το προτεινόμενο σχήμα οργάνωσης και διοίκησης των ΕΠΑΛ και ΕΚ, όλες οι ειδικότητες κάθε Τομέα θα έχουν το δικό τους εργαστήριο, με τον αντίστοιχο εκπαιδευτικό - Υπεύθυνο εργαστηρίου. Θα υπάρχει, επομένως, ταύτιση Τομέα ΕΠΑΛ και Τομέα ΕΚ, ταύτιση εργαστηρίου (με την πλήρη έννοια του όρου) και τυπικά (νομοθετικά) ορισμένου «Εργαστηρίου ΕΚ» και αμφιμονοσήμαντη αντιστοιχία ανάμεσα σε *Τομέα - Προϊστάμενο* και ανάμεσα σε *Ειδικότητα Τομέα - Εργαστήριο*, σύμφωνα με το επόμενο σχ. 8.

Σχήμα 8. Πρόταση διοίκησης Τομέα ΕΠΑΛ -ΕΚ από Προϊστάμενο, στον οποίο θα υπάγονται μόνο οι ειδικότητες του Τομέα και τα αντίστοιχα Εργαστήρια, ένα για κάθε ειδικότητα

Με τον τρόπο αυτό, Ειδικότητες ΕΠΑΛ για τις οποίες δεν προβλέπεται σήμερα εργαστήριο, αν και έχουν εργαστηριακά μαθήματα, όπως π.χ. για την Ειδικότητα Σχεδιαστών (ενώ υπάρχει για την προ πολλού καταργημένη ειδικότητα Κτιριακών Έργων) του Τομέα Δομικών Έργων και Γεωπληροφορικής (το παράδειγμα με βάση την ισχύουσα το 2016 δομή των ΕΠΑΛ), θα αποκτήσουν εργαστήριο με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που αυτό συνεπάγεται, όπως η δυνατότητα αγοράς εξοπλισμού (σχεδιαστήρια κ. ά.). Παράλληλα θα πρέπει όλα τα μαθήματα Σχεδίου (όλων των Τομέων και Ειδικοτήτων) να ενταχθούν στα εργαστηριακά και να μην υπάρχει ο σημερινός διαχωρισμός μαθημάτων Σχεδίου και Εργαστηρίου, εφόσον και στις δύο περιπτώσεις διδάσκονται δεξιότητες, δεν διδάσκεται θεωρία αλλά γίνεται εφαρμογή της, και, το κυριότερο, χρησιμοποιείται εξοπλισμός εργαστηριακού χαρακτήρα σε εργαστηριακούς χώρους (σχεδιαστήρια ή αίθουσες με Η/Υ).

Κάθε επιχείρηση, κάθε οργανισμός, κάθε υπηρεσία του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, και γενικά κάθε επαγγελματική οικονομική μονάδα στη σύγχρονη κοινωνία, συγκροτείται από δύο μέρη: (α) το επιχειρησιακό, που ασχολείται με το λόγο ύπαρξης της μονάδας, δηλαδή

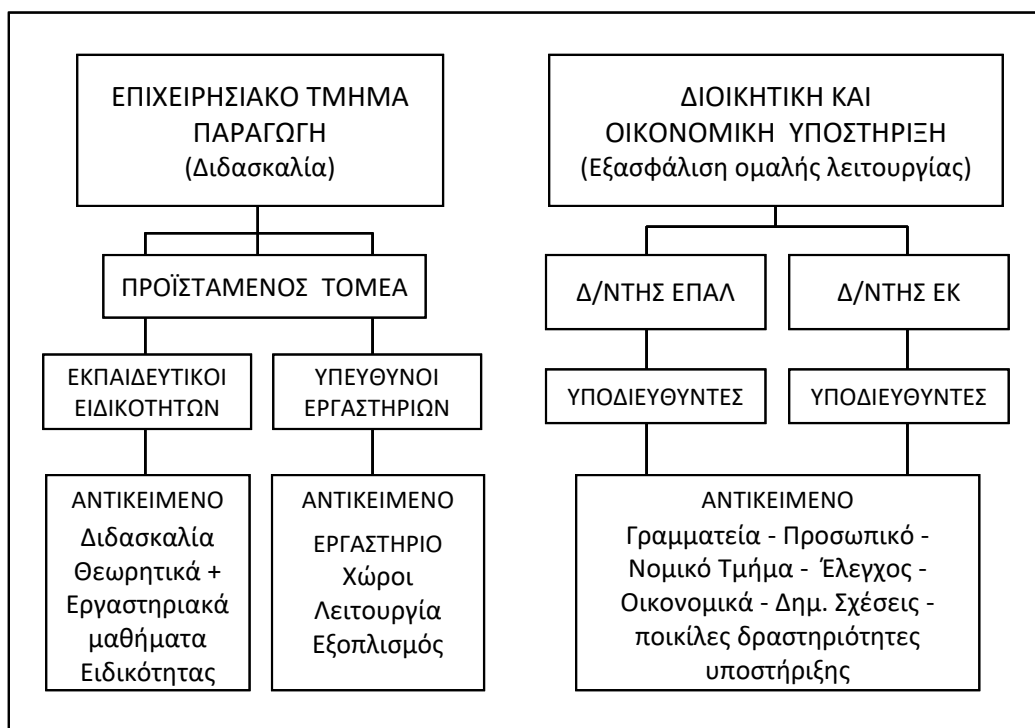
με το έργο που επιτελεί και το προϊόν που παράγει (παραγωγή), και (β) τη διοικητική και οικονομική υποστήριξη, που ασχολείται με την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της μονάδας (Λιβιεράτος 1995: 10-30). Στις σχολικές μονάδες της Δημόσιας Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, στα ΕΠΑΛ, όπως και στα παλαιότερα ΤΕΕ, και στα ακόμη παλαιότερα ΤΕΛ και ΤΕΣ, έχει δοθεί βαρύτητα στη διοικητική και οικονομική υποστήριξη, με την οποία και μόνο ασχολούνται Διευθυντές, Υποδιευθυντές ΕΠΑΛ και ΕΚ, και Προϊστάμενοι Τομέα ΕΚ. Παράλληλα, κανείς από αυτούς δεν ασχολείται εκ του Νόμου, αλλά και δεν μπορεί να ασχοληθεί εξ αντικειμένου, με το επιχειρησιακό τμήμα, κύριο αντικείμενο του οποίου είναι η διδασκαλία επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων. Οι σημερινοί Διευθυντές, Υποδιευθυντές ΕΠΑΛ και ΕΚ, και Προϊστάμενοι Τομέα ΕΚ, με βάση την ισχύουσα μετά το 1985 νομοθεσία, ασκούν διοικητικό έργο στον τομέα της διοικητικής και οικονομικής υποστήριξης, ενώ δεν μπορούν να έχουν γνώμη σε θέματα διδασκαλίας, όπως π.χ. στις ανάγκες χρήσης της υλικοτεχνικής υποδομής του σχολείου από έναν καθηγητή ειδικότητας σε ένα συγκεκριμένο μάθημα, πράγμα που μόνο ο αντίστοιχος Προϊστάμενος του Τομέα ΕΠΑΛ θα μπορούσε να γνωρίζει, και για το οποίο να γνωμοδοτεί υπεύθυνα ή και να αποφασίζει, σε ορισμένες περιπτώσεις και σε συνεργασία με τον αρμόδιο Σχολικό Σύμβουλο ειδικότητας.

Επομένως, στις σχολικές μονάδες Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης της περιόδου από το 1985 ως σήμερα επικρατεί ένας *άκρατος διοικητισμός*, δηλαδή όλοι ασχολούνται περί την διοίκηση, ουσιαστικά με την διοικητική και οικονομική υποστήριξη, και παραμελείται η ουσία της εκπαίδευσης που είναι η φροντίδα του σχολείου για τη σωστή διεξαγωγή του μαθήματος. Για οποιοδήποτε πρόβλημα διδασκαλίας (χρήση χώρων και εξοπλισμού, εκπαιδευτικές και διδακτικές επισκέψεις, διδασκαλία θεωρίας έξω από την αίθουσα σε χώρο εργαστηριακό, διδασκαλία θεωρητικού ή εργαστηριακού μαθήματος στην ύπαιθρο, οργάνωση και εκτέλεση κοινών δραστηριοτήτων του Τομέα, όπως π.χ. εκθέσεις έργων και πολλά άλλα, σύνδεση με το επαγγελματικό περιβάλλον και την αγορά εργασίας), ο διδάσκων καθηγητής ειδικότητας προσφεύγει στους Διευθυντές - Υποδιευθυντές ΕΠΑΛ και ΕΚ, και στον Προϊστάμενο Τομέα ΕΚ, οι οποίοι, επειδή συνήθως ανήκουν σε άλλο κλάδο και ειδικότητα, αδυνατούν να κατανοήσουν το πρόβλημα ή το αίτημα και περιορίζονται στον εντοπισμό και την ερμηνεία της σχετικής με το θέμα νομοθεσίας. Η νομοθεσία, όμως, είναι αδύνατο να προβλέψει όλα τα επιμέρους ζητήματα, και γι αυτό χρειάζεται η γνωμοδότηση και η απόφαση του ειδικού και κατάλληλου στο ζήτημα στελέχους εκπαίδευσης, δηλαδή του Προϊσταμένου Τομέα (όταν χρειάζεται και υπό την καθοδήγηση του αρμόδιου Σχολικού Συμβούλου). Ο σημερινός Προϊστάμενος Τομέα ΕΚ δεν είναι κατάλληλος για να ασχοληθεί με πολλά τέτοια ζητήματα όταν ανήκει σε άλλη ειδικότητα, ενώ εξ άλλου μπορεί να ασχοληθεί μόνο με θέματα εργαστηρίου και όχι θεωρίας.

Όλες αυτές οι δυσλειτουργίες μπορούν να αρθούν με τη την αντικατάσταση του σημερινού Προϊσταμένου Τομέα ΕΚ από τον Προϊστάμενο Τομέα Επαγγελματικού Λυκείου (ΕΠΑΛ) που θα είναι και Προϊστάμενος στο Εργαστηριακό Κέντρο (ΕΚ), αλλά ένας και μοναδικός σε κάθε Τομέα ΕΠΑΛ. Φυσικά, οι ποικίλες αρμοδιότητες των Διευθυντών και Υποδιευθυντών ΕΠΑΛ και ΕΚ θα εξακολουθήσουν να ισχύουν και αυτοί θα προΐστανται στους δύο Συλλόγους των καθηγητών ΕΠΑΛ και ΕΚ. Οι Προϊστάμενοι απλώς θα αντιπροσωπεύουν τους εκπαιδευτικούς του Τομέα σε όλες τις εκφάνσεις των σχολικών δραστηριοτήτων και θα διοικούν τον Τομέα στο σύνολό του.

Προτεινόμενο οργανόγραμμα διοίκησης του Επαγγελματικού Λυκείου

Στο Επαγγελματικό Λύκειο, ο Προϊστάμενος Τομέα θα αναλάβει την εποπτεία και υποστήριξη του επιχειρησιακού τμήματος, δηλαδή θα εποπτεύει και θα υποστηρίζει το εκπαιδευτικό έργο των καθηγητών ειδικότητας και των Υπευθύνων εργαστηρίων (ενός ή περισσότερων ανάλογα με τις ειδικότητες) του Τομέα και των Ειδικοτήτων (ενός και μόνο συγκεκριμένου Τομέα) και θα ασχολείται τόσο με τα θεωρητικά, όσο και με τα εργαστηριακά μαθήματα, στο σύνολό τους. Οι Διευθυντές και Υποδιευθυντές ΕΠΑΛ και ΕΚ θα συνεχίσουν να ασχολούνται με τη διοικητική και οικονομική υποστήριξη, δηλαδή με την γενικότερη εποπτεία λειτουργίας και διοίκησης του ΕΠΑΛ. Με την θεσμοθέτηση του Προϊσταμένου Τομέα ΕΠΑΛ θα προκύψει το πιο κάτω οργανωτικό σχήμα, αναφορικά με τους δύο βασικούς τομείς, τον επιχειρησιακό ή παραγωγής, και της διοικητικής και οικονομικής υποστήριξης του ΕΠΑΛ (σχ. 9).

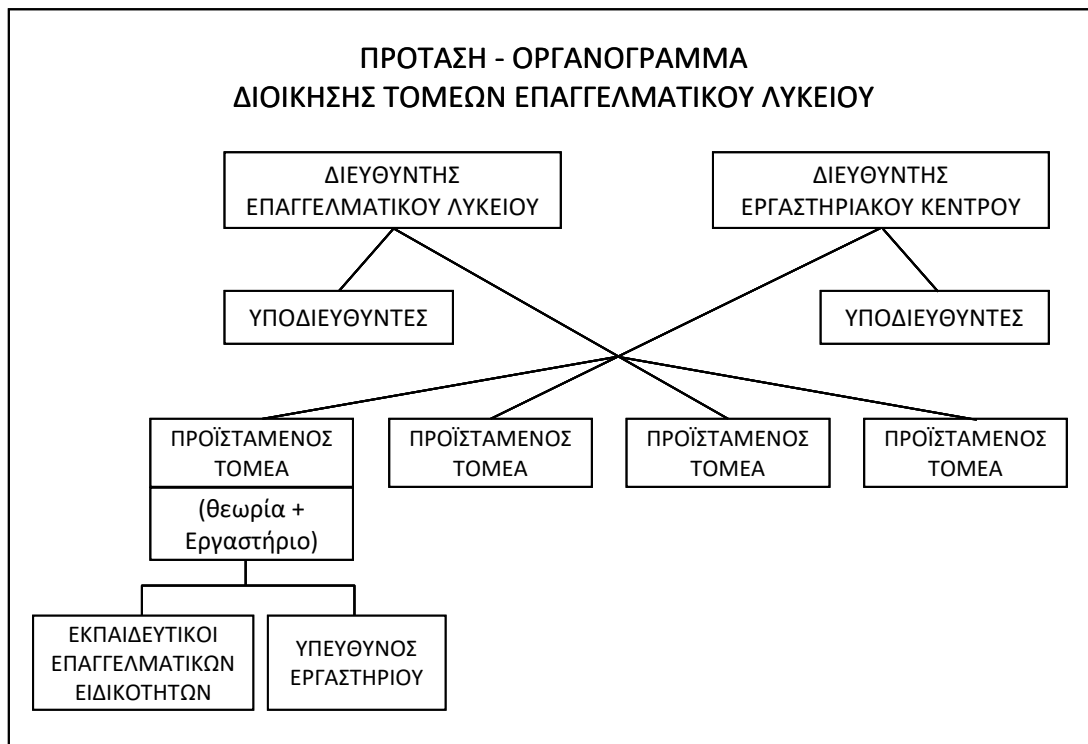

Σχήμα 9. Οργανόγραμμα διάκρισης του επιχειρησιακού τμήματος (διδασκαλία τεχνικών - επαγγελματικών μαθημάτων ειδικότητας) από το τμήμα διοικητικής και οικονομικής υποστήριξης στο ΕΠΑΛ και το ΕΚ

Με τον τρόπο αυτό, θα υπάρχει και στην πράξη ενιαία αντιμετώπιση θεωρίας και εργαστηρίου, εφόσον ο Προϊστάμενος Τομέα ΕΠΑΛ θα είναι αυτός που θα συντονίζει και θα κατευθύνει τις ενέργειες των καθηγητών του Τομέα και στο εργαστήριο και στη θεωρία.

Κατά το νέο, προτεινόμενο οργανόγραμμα διοίκησης του ΕΠΑΛ και του ΕΚ (σχ. 10), οι Προϊστάμενοι Τομέα ΕΠΑΛ (ένας για κάθε Τομέα), θα υπάγονται ταυτόχρονα και στους Διευθυντές Επαγγελματικού Λυκείου και στους Διευθυντές ΕΚ. Η υπαγωγή σε δύο προϊσταμένους (Διευθυντές ΕΠΑΛ και ΕΚ) δεν είναι κάτι πρωτόγνωρο στη Δευτεροβάθμια Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση και συμβαίνει ήδη στους εκπαιδευτικούς τεχνικών

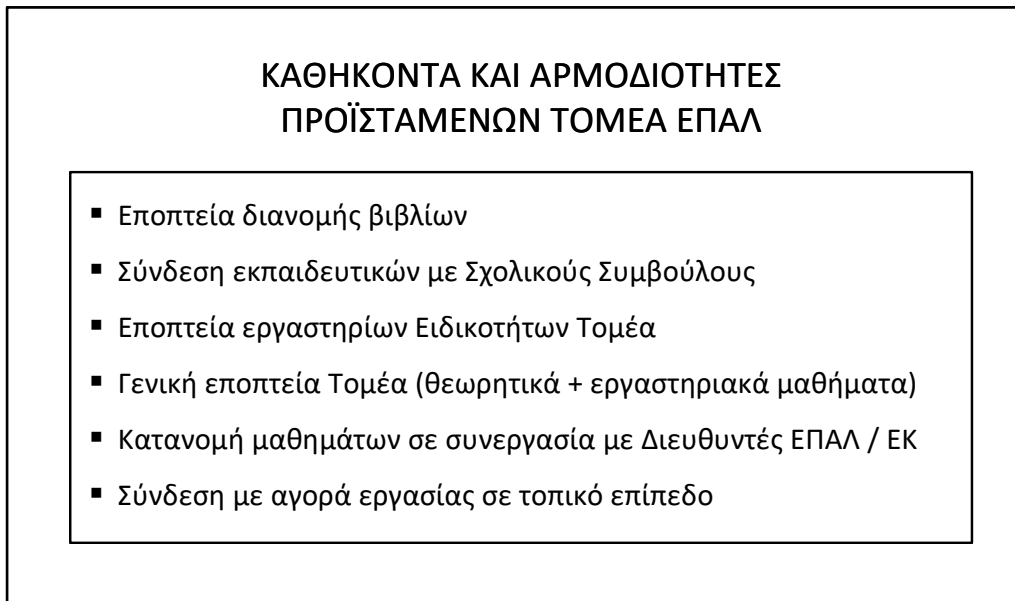
επαγγελματικών ειδικοτήτων που διατίθενται στο ΕΚ. Έχει και θεωρητική κάλυψη, καθώς εντάσσεται στο αποκληθέν *λειτουργικό σύστημα οργανωτικής δομής* (Σαΐτης, 2005α: 165), αρκεί να έχουν αποσαφηνιστεί οι αρμοδιότητες των δύο Διευθυντών σε σχέση με τους Προϊσταμένους Τομέων, ώστε να αποφευχθούν τα προβλήματα που παρατηρούνται σε συστήματα αναφοράς υφισταμένων σε περισσότερους του ενός προϊσταμένους (Φαναριώτης, 1993: 249). Οι Προϊστάμενοι Τομέων πρέπει να διατίθενται λειτουργικά στο ΕΚ, θα συμμετέχουν όμως και στους δύο Συλλόγους, και του ΕΠΑΛ και του ΕΚ, όπως γίνεται σήμερα με τους καθηγητές που διδάσκουν εργαστηριακά μαθήματα. Τόσο στο ΕΠΑΛ, όσο και στο ΕΚ, οι Προϊστάμενοι θα έχουν την ευθύνη εποπτείας των καθηγητών που διδάσκουν τα μαθήματα ειδικότητας στον Τομέα τους, και των Υπευθύνων εργαστηρίου του Τομέα τους (και μόνο). Έτσι, οι δύο Διευθυντές, ΕΠΑΛ και ΕΚ, θα αναθέτουν τη γενικότερη διοικητική και οικονομική υποστήριξη του σχολείου στους αντίστοιχους Υποδιευθυντές, ενώ την επιχειρησιακή εποπτεία και τα επιμέρους ζητήματα κάθε Τομέα στους Προϊσταμένους Τομέα ΕΠΑΛ.

Σχήμα 10. Προτεινόμενο οργανόγραμμα διοίκησης ΕΠΑΛ και ΕΚ

Ειδικότερα καθήκοντα και αρμοδιότητες των Προϊσταμένων Τομέα ΕΠΑΛ

Κατά την πρότασή μας, ο Προϊστάμενος θα έχει όλες τις αρμοδιότητες που είχε πριν το 1985, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι αρμοδιότητες του σημερινού Προϊσταμένου Τομέα ΕΚ, και στις οποίες μπορούν να προστεθούν και μερικές επιπλέον. Ειδικότερα καθήκοντα και αρμοδιότητες των Προϊσταμένων Τομέα, στο πλαίσιο μιας κατάλληλης τροποποίησης της νομοθεσίας, μπορεί να είναι οι ακόλουθες, όπως εμφανίζονται στο παρακάτω σχήμα 11:

Σχήμα 11. Αρμοδιότητες Προϊσταμένων Τομέα κατά το προτεινόμενο μοντέλο διοίκησης Τομέων ΕΠΑΛ - ΕΚ

Τα καθήκοντα αυτά αναλύονται ως εξής:

α) Οι αναθέσεις των μαθημάτων στην αρχή της σχολικής περιόδου γίνονται από το Σύλλογο των καθηγητών με πρόταση του Διευθυντή. Στην πράξη, όμως, στο ΕΠΑΛ, οι αναθέσεις των μαθημάτων ειδικότητας (δηλαδή των επαγγελματικών μαθημάτων του Τομέα και της Ειδικότητας) προτείνονται από τους καθηγητές που διδάσκουν τα μαθήματα κάθε Τομέα μετά από κοινές τους συναντήσεις και επικυρώνονται κατά τη συνεδρίαση του Συλλόγου, ενώ σε περίπτωση προβλήματος η σχετική υπουργική απόφαση στο καθηκοντολόγιο (ΦΕΚ 1340/Β/16-10-2002) προβλέπει ότι το πρόβλημα επιλύεται από τον Διευθυντή και τον αρμόδιο Σχολικό Σύμβουλο. Ο Προϊστάμενος Τομέα ΕΠΑΛ θα μπορούσε να συντονίζει και να προϊσταται σε μια εσωτερική, τυπική ή άτυπη, συνεδρίαση των εκπαιδευτικών του Τομέα, όπου θα διαμορφώνεται η εισήγηση αναθέσεων, η οποία διά του Διευθυντή θα παραπέμπεται προς τον Σύλλογο των καθηγητών (μόνο για τις αναθέσεις των μαθημάτων ειδικότητας). Επομένως ο Προϊστάμενος θα εισηγείται στον Διευθυντή του ΕΠΑΛ τις αναθέσεις στον Τομέα του και ακολούθως ο Διευθυντής θα συνθέτει τις εισηγήσεις των Προϊσταμένων και θα τις απευθύνει προς τον Σύλλογο των καθηγητών. Την ίδια αρμοδιότητα είχε και ο Προϊστάμενος Τμήματος προ του 1985 (Ζάχαρης 1981: 449). Θα μπορεί, επίσης, να συμμετέχει με τον Διευθυντή του ΕΠΑΛ και τον αρμόδιο Σχολικό Σύμβουλο στη διαδικασία επίλυσης των προβλημάτων σε περίπτωση αδυναμίας του Συλλόγου των καθηγητών να αποφασίσει για την κατανομή των μαθημάτων, κατά τη νομοθεσία.

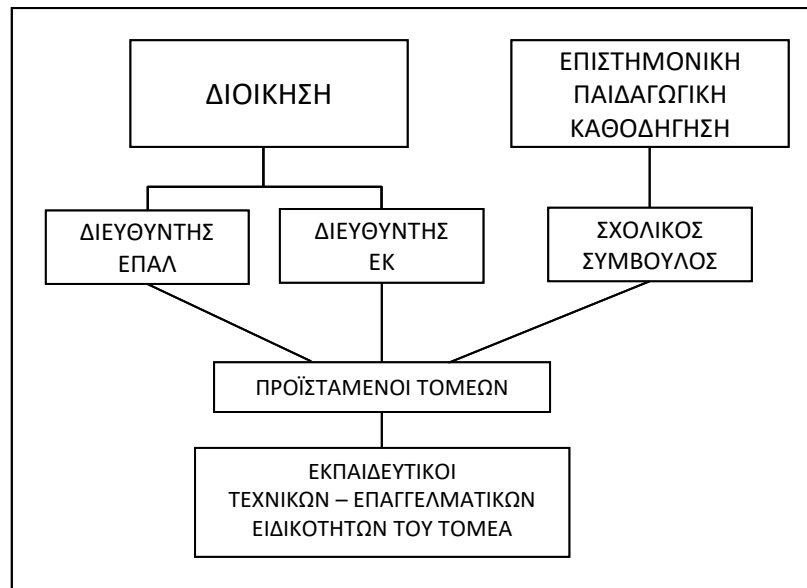
β) Η εποπτεία των εργαστηρίων του Τομέα, την οποία έχει και ο σημερινός Προϊστάμενος Τομέα ΕΚ, θα αφορά αποκλειστικά τα εργαστήρια ενός μόνο Τομέα ΕΠΑΛ και όχι άλλα εργαστήρια πέραν της ειδικότητας του Προϊσταμένου, οπότε ο Προϊστάμενος θα έχει την εποπτεία των εργαστηρίων της ειδικότητάς του και μόνο, των οποίων το γνωστικό αντικείμενο κατέχει, αφού σε κάθε Τομέα του Επαγγελματικού Λυκείου θα αντιστοιχεί ένας Προϊστάμενος. Θα εισηγείται μετά λόγου γνώσεως για θέματα λειτουργίας, συντήρησης και ανανέωσης του εξοπλισμού, προς τη διεύθυνση του ΕΚ.

γ) Η εποπτεία διανομής βιβλίων στους μαθητές του Τομέα, αρμοδιότητα που είχε και ο Προϊστάμενος Τμήματος προ του 1985 (Ζάχαρης 1981: 449), θα πρέπει να συνδυαστεί με την ευθύνη του Προϊσταμένου για δημιουργία και διατήρηση ιδιαίτερης μικρής βιβλιοθήκης με μια σειρά διδακτικών βιβλίων της σχολικής περιόδου, καθώς και με άλλα επαγγελματικά βιβλία και ποικίλο εκπαιδευτικό υλικό που θα βοηθούν τους διδάσκοντες του Τομέα στο έργο τους. Επομένως ο Προϊστάμενος θα είναι υπεύθυνος για τον εφοδιασμό και τη λειτουργία του τμήματος της βιβλιοθήκης του ΕΠΑΛ ή του ΕΚ, ή και των δύο, αν υπάρχουν, που αφορούν στον Τομέα του.

δ) Ο Προϊστάμενος Τομέα θα είναι ο σύνδεσμος μεταξύ των εκπαιδευτικών της ειδικότητας (που διδάσκουν τα επαγγελματικά μαθήματα ειδικότητας στον Τομέα ΕΠΑΛ και στην Ειδικότητα του Τομέα ΕΠΑΛ) και του αντίστοιχου Σχολικού Συμβούλου (ή των αντίστοιχων Σχολικών Συμβούλων). Θα είναι υπεύθυνος ενημέρωσης των εκπαιδευτικών, θα παραλαμβάνει και θα διανέμει υπεύθυνα τις οδηγίες του Συμβούλου και θα έχει την εποπτεία εφαρμογής τους, ενώ αντιστρόφως, θα βοηθά τους καθηγητές στην επικοινωνία τους με τον Σύμβουλο και θα συγκεντρώνει τα εκάστοτε στοιχεία που ενδεχομένως ζητεί ο Σύμβουλος. Επίσης, θα έχει την αρμοδιότητα και ευθύνη προετοιμασίας και συντονισμού των ενδοσχολικών και άλλων επιμορφώσεων που θα πραγματοποιεί ο Σχολικός Σύμβουλος τεχνικών ειδικοτήτων στη σχολική μονάδα, με βάση τις ιδιαίτερες απαιτήσεις και ανάγκες των εκπαιδευτικών των τεχνικών - επαγγελματικών ειδικοτήτων (Λαγουδάκος & Καραγεώργος, 2014). Με δεδομένη την έλλειψη οικονομικής υποστήριξης προς τις επιμορφωτικές δραστηριότητες των Σχολικών Συμβούλων, οι ενδοσχολικές επιμορφώσεις από ειδικευμένους εκπαιδευτικούς στους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς, είτε μέσα στο ίδιο σχολείο είτε σε ευρύτερο γεωγραφικό πλαίσιο, είναι πλέον απαραίτητο εργαλείο επιμόρφωσης, ιδίως στις περιπτώσεις εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών σε νέα επαγγελματικά λογισμικά, που δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν χωρίς οργανωμένη υποστήριξη από τις δομές των ΕΚ (Βιόπουλος & Τσότσος, 2010: 191).

ε) Θα έχει εξ ολοκλήρου την εποπτεία σε θέματα λειτουργίας του Τομέα και στη θεωρία και στο εργαστήριο, θα συντονίζει τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν τα μαθήματα ειδικότητας στον Τομέα, θα είναι υπεύθυνος για την ενημέρωση και τήρηση της σχετικής νομοθεσίας εκ μέρους των εκπαιδευτικών και θα ασχολείται με την σύνδεση με την αγορά εργασίας στην ειδικότητα, ενώ, σε συνεργασία με τους άλλους Προϊσταμένους, θα εισηγείται στον Διευθυντή του ΕΠΑΛ και του ΕΚ, για γενικότερα κοινά θέματα που άπτονται των επαγγελματικών μαθημάτων και τα οποία αφορούν περισσότερους από έναν Τομείς. Επίσης, σε ενδεχόμενη θέσπιση του θεσμού του μέντορα (Μανιάτη & Μάσσου, 2016), ο Προϊστάμενος Τομέα θα μπορεί να είναι ο ιδανικός μέντορας για τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν τα επαγγελματικά μαθήματα ειδικότητας στον Τομέα.

Με βάση τα παραπάνω, ο Προϊστάμενος Τομέα Επαγγελματικού Λυκείου θα αποτελεί τον ενδιάμεσο σύνδεσμο μεταξύ αφενός της διοίκησης του ΕΠΑΛ (Διευθυντής) και της Επιστημονικής - Παιδαγωγικής καθοδήγησης (Σχολικός Σύμβουλος) και, αφετέρου, των εκπαιδευτικών των τεχνικών - επαγγελματικών ειδικοτήτων του Τομέα, για όλα τα θέματα που αφορούν τόσο τη διδασκαλία όσο και όλες τις άλλες δραστηριότητες των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο των καθηκόντων τους, ενώ θα αποτελεί, επίσης, και τον συντονιστή των ενεργειών και δραστηριοτήτων των εκπαιδευτικών του Τομέα σε θέματα επιμόρφωσης, και, βέβαια τον εκφραστή των ανάλογων αναγκών τους, και, σε κάθε περίπτωση, τον γενικό εκπρόσωπό τους σε όλα τα ζητήματα, πώς φαίνεται στο παρακάτω σχήμα 12:

Σχήμα 12. Ο Προϊστάμενος Τομέα ως ενδιάμεσος σύνδεσμος μεταξύ Σχολικού Συμβούλου Κλάδου - Ειδικότητας και Εκπαιδευτικών Κλάδου - Ειδικότητας στο ΕΠΑΛ και το ΕΚ

Όντας ενδιάμεσος μεταξύ Σχολικού Συμβούλου και εκπαιδευτικών, ο Προϊστάμενος Τομέα Επαγγελματικού Λυκείου θα μπορούσε ακόμη να συμμετάσχει στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών του Τομέα, ως προς το μέρος της επιστημονικής και διδακτικής επάρκειας και απόδοσής τους, εφόσον θα είναι ο καλύτερος γνώστης για τις σχετικές ικανότητες και αποδόσεις, ιδίως αναφορικά με τις επαγγελματικές γνώσεις και τις σχετικές διδακτικές επιδόσεις των εκπαιδευτικών της δικαιοδοσίας του. Η επιλογή του Προϊσταμένου Τομέα θα μπορούσε να γίνεται, εκτός από την συνεκτίμηση των άλλων συνήθων τυπικών προσόντων εκπαιδευτικής - επαγγελματικής και επιστημονικής - παιδαγωγικής συγκρότησης, και με βασικά κριτήρια τα έτη υπηρεσίας του στο ΕΠΑΛ και ιδίως τα έτη στη διδασκαλία των επαγγελματικών μαθημάτων του Τομέα.

Οι Προϊστάμενοι Τομέα θα ανήκουν οργανικά στο ΕΠΑΛ, όπως, άλλωστε, όλοι οι εκπαιδευτικοί, θα διατίθενται για το εργαστηριακό τους ωράριο στο ΕΚ και θα μετέχουν και στους δύο συλλόγους διδασκόντων ΕΠΑΛ και ΕΚ, όπως γίνεται μέχρι σήμερα. Το έργο τους στο ΕΚ θα μπορούσε να συμπεριλαμβάνει αυτό των σημερινών Προϊσταμένων ΕΚ. Παράλληλα, θα μπορούσαν να αντικαταστήσουν συνολικά όχι μόνο τους Προϊσταμένους Τομέα ΕΚ, αλλά και τους Υποδιευθυντές των ΕΚ, των οποίων το διοικητικό έργο σήμερα είναι περιορισμένο και δεν δικαιολογεί τη διατήρησή τους. Με την αλλαγή αυτή, αποφεύγεται η οργανωτική διάρθρωση σε πολλά ιεραρχικά επίπεδα (Διευθυντής ΕΚ - Υποδιευθυντής ΕΚ - Προϊστάμενος Τομέα), η οποία γενικά θεωρείται ότι προκαλεί δυσχέρειες στη διοίκηση (Φαναριώτης, 1993: 248). Επομένως, η επιπλέον (μικρή) δαπάνη για το δημόσιο που θα προέλθει από την αύξηση του αριθμού των Προϊσταμένων Τομέα θα μπορούσε να εξισορροπηθεί από την εξοικονόμηση της (μεγαλύτερης) δαπάνης που θα προέλθει από την κατάργηση των Υποδιευθυντών ΕΚ. Η αντικατάσταση των Υποδιευθυντών ΕΚ από τους Προϊσταμένους Τομέα θα μπορούσε να θεσμοθετηθεί ως μέτρο που ενισχύει την λειτουργικότητα και αποδοτικότητα της Δημόσιας Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

Παρατίθεται ένα ενδεικτικό οργανόγραμμα διοίκησης ΕΚ χωρίς Υποδιευθυντές (σχ. 13):

Σχήμα 13. Εναλλακτική πρόταση - οργανόγραμμα ΕΚ χωρίς Υποδιευθυντές ΕΚ

Συμπεράσματα

Στη σύγχρονη ελληνική δημόσια Δευτεροβάθμια Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση και, εν προκειμένω στον τρέχοντα τύπο σχολείου, το Επαγγελματικό Λύκειο, διαπιστώνονται τα ακόλουθα προβλήματα:

(α) Ο κάθε Τομέας του Επαγγελματικού Λυκείου δεν έχει επικεφαλής έναν Προϊστάμενο Τομέα της αντίστοιχης ειδικότητας και δεν συμπίπτει με τον Τομέα Εργαστηριακού Κέντρου, πράγμα που αποτελεί πηγή λειτουργικών αδυναμιών, επικαλύψεων και συγχύσεων ρόλων.

(β) Οι Προϊστάμενοι Τομέα Εργαστηριακών Κέντρων περιορίζονται να ασκούν αποκλειστικά γραφειοκρατικό έργο και όχι επιχειρησιακό, ενώ υπάρχουν περιπτώσεις που μπορεί να προϊστανται εργαστηρίων που ανήκουν σε άλλους (επαγγελματικούς) Τομείς του Επαγγελματικού Λυκείου, διαφορετικούς από τον Τομέα της ειδικότητάς τους.

(γ) Υπάρχει αναγκαιότητα κοινής διοίκησης Τομέων Επαγγελματικού Λυκείου και Τομέων Εργαστηρίου στο πλαίσιο της σύνδεσης (και όχι διαχωρισμού) εργαστηρίου και θεωρίας.

Για τη διόρθωση των παραπάνω στρεβλώσεων και των δυσλειτουργιών που συχνά προκύπτουν από αυτές, προτείνουμε την ταύτιση του Τομέα Ε.Κ. με τον Τομέα Επαγγελματικού Λυκείου και την θεσμοθέτηση ενός Προϊσταμένου, που θα προϊσταται συνολικά του Τομέα και θα έχει την πλήρη εποπτεία θεωρίας και εργαστηρίου, καθώς και όλων των εκπαιδευτικών που διδάσκουν τα μαθήματα ειδικότητας στον Τομέα ΕΠΑΛ, και όχι μόνο του εργαστηρίου, όπως έχει ο σημερινός Προϊστάμενος Τομέα Εργαστηριακού Κέντρου. Παρόμοιος Προϊστάμενος Τομέα υπήρχε στα Τεχνικά και Επαγγελματικά Λύκεια της περιόδου 1977 - 1985, με την ονομασία Προϊστάμενος Τμήματος. Ο Προϊστάμενος Τομέα θα υπάγεται στο Ε.Κ., αλλά θα είναι ένας για κάθε Τομέα, αναλαμβάνοντας έτσι ρόλο επιχειρησιακό, και όχι μόνο διοικητικό - γραφειοκρατικό, με την έννοια της διοικητικής και

οικονομικής υποστήριξης, όπως ο σημερινός Προϊστάμενος Τομέα Ε.Κ. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με ποικίλους τρόπους, ορισμένους από τους οποίους εκθέσαμε πιο πάνω.

Το αποτέλεσμα θα είναι η βελτίωση της παρεχόμενης τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, εφόσον ο Τομέας θα αναλάβει τον ουσιαστικό ρόλο (διοικητικό, οργανωτικό και επιχειρησιακό - διδακτικό) που θα έπρεπε να έχει ως βασική συνιστώσα μονάδα του ΕΠΑΛ, το οποίο πλέον θα διοικείται ως σύνολο Τομέων και όχι ως σύνολο εκπαιδευτικών.

Η εργασία μας αποτελεί μια πρώτη προσέγγιση στο θέμα και όχι πλήρη και εξαντλητική μελέτη του για διατύπωση ολοκληρωμένης πρότασης. Μένουν ακόμα πολλά ζητήματα και ερωτηματικά που θα πρέπει να ρυθμιστούν, στο πλαίσιο μιας πλήρους αντιμετώπισής του. Οι λεπτομέρειες και οι απαιτούμενες νομοθετικές ρυθμίσεις για τον ρόλο και τη θέση των Προϊσταμένων Τομέα στο σημερινό διττό σύστημα διοίκησης ΕΠΑΛ - ΕΚ στον ίδιο χώρο μπορούν να προσδιοριστούν μόνο μετά από μελέτη ομάδας εργασίας εκπαιδευτικών με μεγάλη εμπειρία στην Δημόσια Δευτεροβάθμια Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση, οι οποίοι μάλιστα θα πρέπει να έχουν βιώσει και το προ του 1985 καθεστώς του Ν. 576/1977.

Αναφορές

- Βιόπουλος, Γ., & Τσότσος, Γ. (2010). Προσέγγιση στο θέμα των επαγγελματικών λογισμικών στην Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση και της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. *Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευση στην Ελλάδα. Γ΄ Επιστημονικό Συνέδριο .Σ.Ε.Π. - Α.Σ.ΠΑΙ.ΤΕ. Συλλογικός Τόμος Πρακτικών* (σ. 183-192). Αθήνα: ΑΣΠΑΙΤΕ.
- Ζάχαρης, Ε. (1981). *Ιστορία, οργάνωση και διοίκηση Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης*. Αθήνα: ΣΕΛΕΤΕ.
- Ζευγαρίδης, Σ., & Σταματιάδης, Γ. (1997). *Διοίκηση και εποπτεία προσωπικού*. Αθήνα: Interbooks.
- Κατσαρός, Ι. (2008). *Οργάνωση και διοίκηση της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Κωτσίκης, Β (1993). *Οργάνωση και διοίκηση της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Έλλην - Γ. Παρίκος.
- Λαγουδάκος, Μ., & Καραγεώργος, Γ. (2014). Διερεύνηση επιμορφωτικών αναγκών εκπαιδευτικών τεχνικής εκπαίδευσης. *Έρκυνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών - Επιστημονικών Θεμάτων, Τεύχος 2ο*, 134-152. Ανακτήθηκε από <http://erkyna.gr/>
- Λιβιεράτος, Α. (1995). *Οργάνωση Εργοταξίου Κόστος Κατασκευών*. Αθήνα: Ίδρυμα Ευγενίδου.
- Μανιάτη, Ε., & Μάσσου, Μ. (2016), Με στόχο την αυτορρύθμιση του νέου εκπαιδευτικού: αναδεικνύοντας το θεωρητικό πλαίσιο διαμόρφωσης της μεντορικής σχέσης στη σχολική μονάδα. *Έρκυνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών - Επιστημονικών Θεμάτων, Τεύχος 8ο*, 150-157. Ανακτήθηκε από <http://erkyna.gr/>
- Νότης, Αρ., Νότης, Άγγ., Καμαρινός, Γ., Καλογεράκου, Ι., & Καμπάσης, Λ. (2013). *Αρχές οργάνωσης και διοίκησης επιχειρήσεων*. Αθήνα: Ευρασία.
- Σαϊτής, Χ. (2005α). *Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης*. Αθήνα.
- Σαϊτής, Χ. (2005β). *Οργάνωση και λειτουργία των σχολικών μονάδων*. Αθήνα.
- Φαναριώτης, Π. (1993). *Αρχές διοίκησης επιχειρήσεων: Εισαγωγή στο σύγχρονο μάρκετινγκ*. Αθήνα - Πειραιάς: Α. Σταμούλης.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

- Ν. 576 / 1977 (ΦΕΚ 102/13-04-1977)
- Υ.Α. αρ. πρωτ. 43806/12-4-1978 (ΦΕΚ 369/20-4-1978)
- Π.Δ. 30 / 1979 (ΦΕΚ 9/22-01-1979), άρθρο 2
- Ν. 1304 / 1982 (ΦΕΚ 144/Α/7-12-1982)
- Ν. 1566 / 1985 (ΦΕΚ 167/30-09-1985)

Ν. 2640 / 1998 (ΦΕΚ Α/206/3-9-1998)

Υ.Α. αρ. πρωτ. 6098/Γ2/13-11-2001 (ΦΕΚ 1588/Β), άρθρο 10, παρ. 4

Υ.Α. Φ. 353.1/324/105657/1 (ΦΕΚ 1340/Β/16-10-2002)

Ν. 3475 / 2006 (ΦΕΚ Α 146/13-7-2006), άρθρο 8, παρ. 3

Ν. 4186 / 2013 (ΦΕΚ Α 193/17-9-2013), άρθρο 46, παρ. 8

Έγγρ. αρ. πρωτ. 187918/Γ2/06-12-2013 / Δ/νση Σπουδών Δ/θμιας Εκπ/σης Υ.ΠΑΙ.Θ.

Έγγρ. αρ. πρωτ. 95978/Δ4/17-06-2015 / Γενική Δνση Σπουδών Π/θμιας και Δ/ θμιας Εκπ/σης / Δνση
Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπ/σης/ Τμ. Β' / Υ.ΠΑΙ.ΠΟ.Θ.